

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen scorepunt(en) in mindering wordt/worden gebracht.
- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.
- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolon een Latijns woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolon, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

1 maximumscore 2		
• iactatio (regel 11)		1
• fuga (regel 11)		1
2 maximumscore 2		
• a. Reizen heeft niet geholpen om van je depressie/verdriet af te komen
Of woorden van overeenkomstige strekking.		1
• b. nihil tibi peregrinationes prodesse (cum te circumferas) (regel 8-9)		1
3 maximumscore 2		
• a. tristitiam gravitatemque mentis (regel 4)		1
• b. vitia (regel 7)		1

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer bij a. als antwoord is gegeven 'tristitiam (regel 4)' of 'gravitatem(que) mentis (regel 4)'.

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • a. Ze hebben allebei een last die ze van zich af willen schudden • b. Met deum wordt een specifieke god / Apollo bedoeld (en niet de ratio). / In de Stoa is deus niet een instantie die je in verwarring brengt 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
5	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • a. Vadis huc illuc (regel 17) • (ipsa) iactatione (regel 17) • b. pondus (regel 17) 	1 1 1
	<i>Opmerking</i> Wanneer bij b. als antwoord is gegeven 'onera (regel 18)', geen scorepunt toekennen.	
6	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het citaat van Socrates / Citaat 2 is een autoriteitsargument, • want het feit dat Socrates de bewering gedaan heeft, onderstreept de juistheid van Seneca's opvatting (en de citaten van Vergilius zijn slechts een poëtische omschrijving) 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
7	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • a. Lucilius / (de geest van) een mens / de geest (van een mens) • b. geestelijke last / sombere gemoedstoestand (van Lucilius) 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
8	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • In het voorafgaande beweert Seneca dat reizen een geestelijk probleem niet oplost • In de regels 17-20 beweert Seneca dat reizen een geestelijk probleem verergert 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
9	maximumscore 1	
	leven overeenkomstig de natuur / het lot / de Ratio / de wil van de goden Of woorden van overeenkomstige strekking.	
10	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • a. forum (regel 30) / fori (regel 32) • b. Een stoïcus beschouwt fluctus medios als indifferentia (dingen die er niet toe doen) 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Vraag	Antwoord	Scores
11	D	
12	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • corrigi (regel 44) • emendes (regel 45) 	1 1
13	maximumscore 1 Seneca vindt reizen alleen dolen, als men op reis gaat om een geestelijke last kwijt te raken. Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Tekst 2

- 14 **maximumscore 2**
- a. Een voorbeeld van een goed antwoord is:
iemand verzwijgt dat het dak van het huis dat hij verkoopt lek is 1
 - b. Een voorbeeld van een goed antwoord is:
iemand zegt dat de auto die hij verkoopt nog nooit schade heeft gehad, terwijl de auto al vele malen is gerepareerd 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 15 **maximumscore 1**
Canus/Hij was hebberig/hebzuchtig.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 16 **B**
- 17 **maximumscore 1**
het feit dat Canus/hij een landgoed wilde kopen
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 18 **D**
- 19 **maximumscore 1**
dat er zoveel vissers naar het landgoed kwamen / dat de vissers precies deden wat Pythius/hij vroeg
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 20 **maximumscore 1**
Door het gebruik van de vele p's / Door de alliteratie wordt het geluid van de vissen die op de grond ploffen, nagebootst.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 21 **C**

Vraag	Antwoord	Scores
22	maximumscore 1 Door de korthed van de zinnen wordt de snelheid benadrukt waarmee de transactie gesloten wordt. Of woorden van overeenkomstige strekking.	
23	maximumscore 2 • luculente (regel 28) • perito (regel 28)	1 1
24	maximumscore 1 Pythius deed alsof er veel vis gevangen kon worden bij zijn landgoed. Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Algemeen

- 25 **maximumscore 1**
apatheia

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Kolon 26

- 26 **maximumscore 1**
L. Piso, urbis custos
L. Piso, de/een bestuurder/toezichthouder van de stad

Niet fout rekenen: **custos** bewaker

Kolon 27

- 27 **maximumscore 1**
ebrius fuit
was dronken

Niet fout rekenen: verbonden met kolon 26 (L. Piso was een dronken bestuurder van de stad / was als bestuurder van de stad dronken)

De woorden ex quo semel factus est zijn voorvertaald.

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 28		
28	maximumscore 2	
	Maiorem noctis partem in convivio exigebat.	
	Het grootste deel van de nacht bracht hij door bij/op/met een feest /	
	feesten	
	Niet fout rekenen: maiolem groter / nogal groot	
	Niet fout rekenen: exigo verdrijven	
	exigo elke andere betekenis dan 'doorbrengen/verdrijven' of een	
	synoniem daarvan	0
Kolon 29		
29	maximumscore 2	
	Usque in horam sextam fere dormiebat:	
	Hij sliep (ononderbroken) tot (aan) ongeveer het middaguur	
	Niet fout rekenen: fere gewoonlijk	
Kolon 30		
30	maximumscore 1	
	hoc eius erat matutinum.	
	dit was zijn ochtendbesteding	
	Niet fout rekenen: eius voor hem	
Kolon 31		
31	maximumscore 2	
	Officium tamen suum, (kolon 32) diligentissime administravit.	
	Toch verrichtte hij zijn taak/werk zeer nauwkeurig	
	Niet fout rekenen: diligentissime het nauwkeurigst	
	diligentissime niet vertaald als superlativus	1
	diligentissime niet vertaald als bijwoord	0
Kolon 32		
32	maximumscore 2	
	quo tutela urbis continebatur,	
	waarin de bescherming van / het toezicht op de stad was opgenomen	
	tutela niet vertaald als onderwerp van continebatur	0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 33		
33	maximumscore 2 Huic et divus Augustus dedit secreta mandata, Aan hem gaf de vergoddelijkte Augustus geheime opdrachten	
	Niet fout rekenen: divus god/goddelijk Niet fout rekenen: secreta in het geheim secretus elke andere betekenis dan 'geheim(e)' of een synoniem daarvan secreta mandata opgedragen geheimen	0 0
Kolon 34		
34	maximumscore 2 cum illum praeponeret Thraciae, toen hij hem de leiding gaf over Thracië / aan het hoofd stelde van Thracië	
	Niet fout rekenen: cum omdat cum niet vertaald als voegwoord	0
Kolon 35		
35	maximumscore 1 quam perdomuit, dat hij/Piso (volledig) bedwong/onderwierp / heeft bedwongen/ onderworpen	
Kolon 36		
36	maximumscore 1 et Tiberius proficiscens in Campaniam, en Tiberius deed hetzelfde, toen hij naar Campanië vertrok	
Kolon 37		
37	maximumscore 2 cum multa in urbe et suspecta relinqueret et invisā. toen/hoewel hij een situatie vol achterdocht en haat achterliet in de stad / Rome	
	Niet fout rekenen: cum omdat cum niet vertaald als voegwoord	0
Kolon 38		
38	maximumscore 2 Puto, (kolon 39) postea Cossum fecit urbis praefectum, Volgens mij maakte hij/Tiberius later Cossus opzichter/commandant/bestuurder van de stad	
	Niet fout rekenen: Puto verbonden met kolon 39 (omdat de dronkenschap van Piso volgens mij goed voor hem was afgelopen)	

Vraag	Antwoord	Scores
<p>Kolon 39 39 maximumscore 2</p>	<p>quia bene illi cesserat Pisonis ebrietas, omdat de dronkenschap van Piso goed voor hem was afgelopen</p> <p>Niet fout rekenen: illi voor Tiberius illi niet vertaald als dativus</p>	<p>0</p>
<p>Kolon 40 40 maximumscore 1</p>	<p>virum gravem, moderatum, een ernstig (en) rustig/beheerst man</p> <p>gravis zwaar</p>	<p>0</p>
<p>Kolon 41 41 maximumscore 2</p>	<p>sed mersum vino et madentem, maar (onder)gedompeld in wijn / bedwelmd door wijn en dronken</p>	
<p>Kolon 42 42 maximumscore 2</p>	<p>adeo ut ex senatu aliquando, (kolon 43 en 44) tolleretur. zozeer / zo erg dat hij eens uit de senaat / een senaatszitting werd weggedragen / moest worden weggedragen</p>	
<p>Kolon 43 43 maximumscore 2</p>	<p>in quem e convivio venerat, waarheen hij was gekomen uit/na een feest</p>	
<p>Kolon 44 44 maximumscore 2</p>	<p>oppressus inexcitabili somno overweldigd/overwonnen door een diepe slaap / een slaap waaruit hij niet te wekken was</p>	
<p>Kolon 45 45 maximumscore 2</p>	<p>Huic tamen Tiberius multa sua manu scripsit Toch schreef Tiberius hem eigenhandig / met (zijn) eigen hand veel dingen</p> <p>Niet fout rekenen: Huic (aan) Cossus</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 46

46 maximumscore 2

quae committenda ne ministris quidem suis iudicabat:
die naar zijn oordeel zelfs niet / niet eens aan zijn (eigen) dienaren/helpers
toevertrouwd konden worden

ne ... quidem (zeker/volstrekt) niet
ministris suis door zijn dienaren

1
0

Kolon 47

47 maximumscore 2

nullum Cosso aut privatum secretum aut publicum elapsum est.
geen (enkel) (of) privégeheim of staatsgeheim is aan Cossus ontglipt

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 29 mei. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 29 mei kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Seneca, Epistula 28
tekst 2	Cicero, De officiis 3.58-60
tekst 3	Seneca, Epistula 83.14-15